

گفت‌وگو با «علی اسکندری پور»
عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه ولی عصر رفسنجان

رونق پایدار تولید فقط در شرایط رقابتی

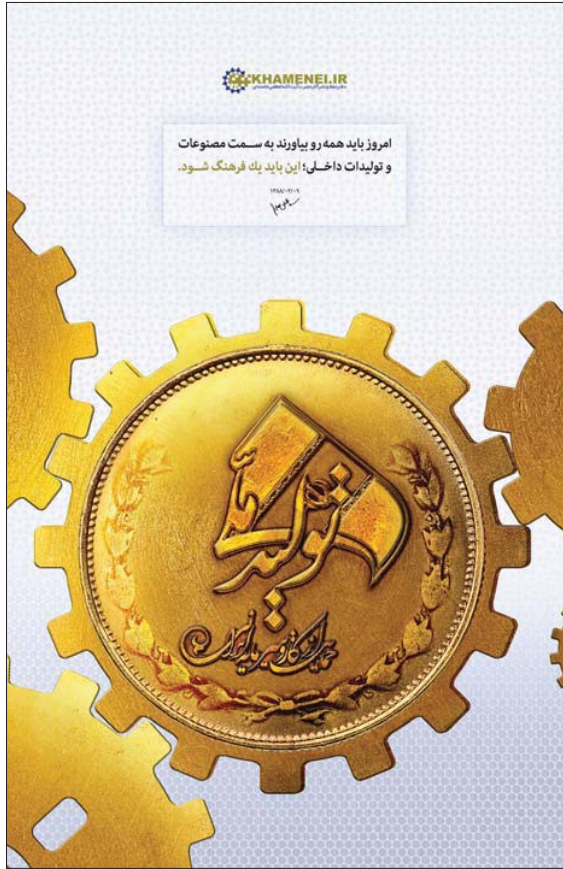
در گفت‌وگو با علی اسکندری پور عضو هیئت علمی دانشگاه رفسنجان، مروری بر روند تغییرات پاره‌ای شاخص‌های اقتصادی، وضعیت بنگاه‌داری و برنامه‌ریزی و اصلاحات ساختاری در کشور و استان صورت گرفته است. او معتقد است که نظام اقتصادی برای استفاده بهینه از مزیت‌ها و منابع خود باید با انتخاب یک الگوی مناسب و به اجرا درآوردن برنامه‌های اصولی با برخورداری از تعهد و هم‌نوایی تمامی سطوح حکومتی و اجرایی در شرایط بهبود و در مسیر موفقیت‌های بیشتر قرار گیرد.

کلان و فردی تقسیم کرد. بخشی از وضعیت اقتصادی و بنگاه‌داری که ناشی از مدیریت می‌باشد به رفتارهای مدیریتی ناشی از جناح‌های سیاسی دانست. جناح در قدرت به شدت مسائل مختلف از جمله اقتصاد و بنگاه‌داری را تحت تأثیر قرار می‌دهد و مدیریت بنگاه بایستی با صرف وقت و انرژی و منابع زیاد، خود را با شرایط جدید تطبیق دهد و از جنبه فردی نیز غالباً مدیران صنعتی تحصیلات پایینی داشته و بر اساس تجربه کاری یا رانت صاحب بنگاه شده‌اند و آن‌ها که دارای تحصیلات عالی هستند عمدتاً در بخش صنعت و در رشته‌های فنی و با حتی تحصیلات غیر مرتبط می‌باشند و مسائل اقتصادی را بر اساس آزمون و خطا آموخته‌اند و در نتیجه برای تحلیل مسائل اقتصادی و تطابق با آن‌ها دچار مشکل شده و زیان می‌بینند.

در مورد روند رشد بهره‌وری در اقتصاد کشور و نیز در استان توضیح بفرمایید.

بهره‌وری در اقتصاد ایران بر طبق آمار رسمی در سطح کشور زیر ۸ درصد اعلام می‌شود که البته برای برخی از عوامل تولید و یا برخی فعالیت‌ها متفاوت است. از جمله در استان کرمان اگر نرخ کلی بهره‌وری را در حد متوسط کشور در نظر بگیریم در برخی فعالیت‌ها بیشتر برآورد می‌شود ولی در مجموع یکی از مشکلات عمده اقتصادی کشور و استان بهره‌وری پایین است که دلایل مختلفی برای آن عنوان شده که جای بحث جداگانه‌ای را می‌طلبد.

ضعف‌ها و خطاها در بنگاه‌داری استان کرمان چیست؟ شاید بتوان رفتارهای مدیریتی در سطح استان را به دو عامل

دانسته است؛ گرچه برای آن حدود تعیین کرده اما از نظر اصول اقتصادی حضور دولت در کنار بخش خصوصی فرصت رقابت را از بخش خصوصی گرفته و این بخش همواره تابع رفتارهای اقتصادی دولت می‌باشد علاوه بر آن یکی از راه‌های کسب درآمد دولت در مواقعی که با مشکل فروش منابعی مانند نفت مواجه می‌شود درآمد حاصل از بنگاهداری است که به‌شدت با بخش رقیب یا بخش خصوصی رقابت می‌کند.

تا چه اندازه استان کرمان درگیر ظرفیت‌های بلااستفاده در بخش‌های مختلف اقتصاد است؟

قطعاً استان کرمان مانند سایر مناطق ایران دارای ظرفیت‌های اقتصادی می‌باشد که می‌تواند در ایجاد ارزش‌افزوده و اشتغال به کار گرفته شود، اما این موضوع که مربوط به حجم این منابع یا تنوع آن‌ها می‌باشد در درجه دوم اهمیت است؛ آنچه اهمیت زیادی دارد چگونگی به‌کارگیری و استفاده از این منابع یعنی سرمایه‌گذاری در به‌کارگیری آن‌ها است که از این نظر در مقایسه با برخی نقاط کشور در زمینه‌های مختلف مانند صنعت، گردشگری، توسعه زیرساخت‌ها و ... عقب افتاده‌ایم.

چرا درصد عمده‌ای از اهداف برنامه‌های توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی کشور به واقعیت تبدیل نشده است و با توجه به روند ادامه این وضع در برنامه‌های آتی نیز دور از انتظار نیست؟

عدم موفقیت برنامه‌های توسعه در ایران سابقه تاریخی دارد و تقریباً می‌توان گفت هیچ برنامه موفق‌تری در طول تاریخ برنامه‌ریزی که سابقه‌ای بیش از هشتادوپنج سال دارد تحقق نیافته که دلایل متعددی دارد از جمله: بلندپروازی در تعیین اهداف برنامه‌ها، وابستگی تک‌محصولی به منابع تأمین برنامه مثل نفت که اگر تاریخ شروع برنامه‌ریزی در ایران را همزمان با افزایش درآمدهای نفتی بدانیم این وابستگی بیشتر مشخص می‌شود، دلایل نهادی و تشکیلاتی، کمبود آمار و اطلاعات کافی و معتبر و ...

دولت معمولاً به‌جای اصلاح سیاست‌های اقتصادی و به‌کارگیری ابزارهای شناخته‌شده علاقه و انگیزه به دخالت مستقیم در بازارها را دارد به نظر شما چرا؟

علت علاقه دولت به دخالت مستقیم در بازارها و بنگاهداری، در اصل به قانون اساسی برمی‌گردد که این اختیار را در سطح وسیع به دولت داده و بنگاهداری دولتی را قانونی

بازخوانی شما از چگونگی تلقی مسئولان کشورمان از بازار آزاد چیست؟

بازار آزاد به مفهوم آنچه در ادبیات اقتصادی عنوان می‌شود به هیچ‌وجه نه در قانون اساسی و نه در نظر و رفتارهای مسئولان اقتصادی پذیرفته نیست بلکه تعبیر نظام اقتصادی در ایران از بازار آزاد در بهترین حالت با دخالت‌های دولت (که دیگر به معنی بازار آزاد نیست) و حتی حضور بخش دولتی تعریف می‌شود.

اینکه میانگین نسبت پس‌انداز به تولید ناخالص داخلی در نیم‌قرن اخیر برای ایران تقریباً دو برابر این نسبت برای جهان است به لحاظ اقتصادی شما چه تحلیلی از این موضوع دارید؟

در ایران همواره برای سرمایه‌گذاری موانعی وجود داشته است که در هر دوره این موانع شکل‌های متفاوتی داشته‌اند. در مواقعی که نرخ تورم کنترل شده باشد بهترین و مطمئن‌ترین راه، پس‌انداز می‌باشد؛ چون سرمایه‌گذاری با وجود این که نرخ بالاتری را برای سرمایه فراهم می‌کند، اما به خاطر مشکلات و موانع، پس‌انداز راه‌حل امن‌تر و با ریسک پایین‌تری محسوب می‌شود.

عملکرد نظام بانکی کشور را در تأثیرگذاری بر شاخص‌های اقتصادی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نظام بانکی دولتی در ایران یک روش بنگاه‌داری است که هدف آن از فعالیت، حداکثر کردن سود می‌باشد و هرگاه که به تحقق این هدف به دلیل شرایط بازار یا دخالت دولت نرسد، این هزینه‌ها را به جامعه و یا دولت منتقل می‌کند. در نتیجه در این مواقع یک عامل بازدارنده در پیشبرد اقتصادی محسوب می‌شود.

ارزیابی جناب‌عالی از چگونگی حمایت از رونق تولید در کشور چه می‌باشد؟

از نظر اصول و مبانی اقتصادی، رونق تولید به صورت پایدار فقط در شرایط رقابتی ایجاد می‌شود که تجربه بسیاری از کشورها این موضوع را نشان می‌دهد. در وضعیت کنونی با افزایش قیمت کالاها در کشور، شرایط برای سرمایه‌گذاری تولیدکنندگان و به‌ویژه برای ورود تولیدکنندگان جدید و شکل‌گیری شرایط رقابتی فراهم نیست. در صورت رفع موانع تجاری و تحریمی فراهم‌شده با افزایش تولید و رقابت بین بنگاه‌ها به تدریج قیمت کاهش یافته و تولیدکنندگان برای جلب تقاضای بازار به سمت کیفیت می‌روند و نهایتاً شرایط رونق پایدار در تولید ایجاد می‌شود.

در شرایط حاضر مهار نقدینگی و به‌کارگیری آن در تولید چگونه ممکن است؟

اگر موانع تولید کاهش یابد و حمایت‌های دولتی طبق اصول اقتصادی فراهم شود و دولت از چرخه تولید و رقابت خارج گردد، قطعاً سرمایه‌گذاری افزایش می‌یابد و نقدینگی به سمت تولید و ایجاد ارزش‌افزوده مولد می‌رود.

علیرغم فرصت‌هایی که برای حضور در بازار کشورهای همسایه مانند کشورهای آسیای میانه، عراق، افغانستان و غیره پیش آمده است چرا نتوانستیم در بازار این کشورها حضور پررنگی داشته باشیم؟

بخش صادرات ما از عوامل مختلفی تأثیر می‌پذیرد؛ از جمله در بخش دولتی بعضاً مدیرانی دیده می‌شوند که تخصص و تجربه کافی در شناسایی بازارهای هدف را ندارند، قوانین و مقررات مناسب در توسعه روابط بازرگانی به‌موقع در اختیار تصمیم‌گیرندگان قرار نمی‌گیرد و از سوی دیگر در بخش تولید و صادرات نیز تخصص و تجربه لازم طبق آنچه قبلاً ارائه گردید وجود ندارد و عوامل ساختاری و در برخی موارد زیر بنایی مثل عدم وجود راه مناسب و ... نیز مزید بر علت هستند.

چه روشی را برای برگشت ارز حاصل از صادرات به کشور درست می‌دانید؟

در ایران شرایط مناسبی برای جلب سرمایه‌گذار وجود دارد که می‌توان به مواردی مانند انرژی ارزان، نیروی کار ارزان و تحصیل کرده، نرخ سود بالا، دسترسی به بازار، موقعیت ژئوپولیتیک و ... اشاره کرد، اما مشکل اصلی عدم امنیت سرمایه‌گذاری به دلیل نوسانات شدید اقتصادی و سیاسی می‌باشد که میزان جذب سرمایه خارجی را با وجود مزیت‌های فراوان محدود کرده است.

کشور ما در شرایط حاضر چگونه می‌تواند بازار داخلی را برای سرمایه‌گذاری خارجی جذاب کند؟

به عقیده بسیاری از اقتصاددانان که تجربه کشورهای مختلف نیز آن را تأیید می‌کند مشکل اساسی در اقتصاد ایران بزرگی بودن اندازه دولت که باعث کم‌حرکی آن شده و تصدی‌گری و دخالت مستقیم دولت در بخش‌های مختلف اقتصادی مانند تولید، تجارت، توزیع و ... است که هزینه‌های زیادی را برای نظام اقتصادی ایجاد می‌کند.

به نظر شما الزاماً مهم‌ترین اصلاحات ساختاری و نهادی برای برطرف کردن چالش‌های اقتصاد کشورمان چیست؟

در مجموع بر اساس اصول اقتصادی و تجربه‌های موفق سایر کشورها در سطح بین‌المللی، نظام اقتصادی برای موفقیت بیشتر و استفاده بهینه از مزیت‌ها و منابع خود بایستی ابتدا یک الگوی مناسب که مبتنی بر اصول علمی اقتصاد باشد را انتخاب و بر اساس آن و بر مبنای اصول برنامه‌ریزی اقتصادی، برنامه‌های بلندمدت و میان‌مدت دقیق را تنظیم و آن‌ها را با استفاده از بودجه‌های سالانه به اجرا درآورد و تمامی سطوح حکومتی و اجرایی برای به اجرا درآوردن برنامه تعهد داشته باشند، به طوری که امکان تغییر در برنامه‌ها بر اساس سلیقه‌های فردی یا جناحی ممکن نباشد و ارزیابی مدیران بر اساس نحوه اجرای برنامه‌ها صورت بگیرد. ●